

Examenul de bacalaureat național 2020
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Test 6

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I.TÉTEL

30 pont

A. Írjátok le a vizsgalapra a helyes válasznak megfelelő betűt, az alábbi esetek mindegyikében. Mindegyik kérdéscsoportnál csak egyetlen helyes válasz létezik.

1. A bizonyítás alapjára vonatkozó egyik szabály előírja azt, hogy:

- a. az argumentumok hamis kijelentések kell legyenek
- b. az argumentumok lehetnek igaz kijelentések
- c. az argumentumok igaz kijelentések kell legyenek
- d. az argumentumok lehetnek valószínű kijelentések

2. Egy induktív argumentum akkor erős, ha a konklúziója:

- a. nagy valószínűséggel valószínű
- b. nagy valószínűséggel igaz
- c. nagy valószínűséggel hamis
- d. kevésbé általános a premisszáknál

3. A *nyár* és az *évszak* terminusok közötti logikai viszony:

- a. kereszteződés
- b. alá-fölérendeltség
- c. ellentét
- d. azonosság

4. *A nézők között vannak olyanok, akiket nehéz meghatni* kijelentés logikai állítmánya:
- a. meghatni
 - b. nehéz meghatni
 - c. nehéz
 - d. vannak
5. A teljesség szabályát megszegő osztályozás lehet:
- a. túl gazdag
 - b. túl tág
 - c. túl szűk
 - d. egyszerre túl tág és túl szűk
6. Az extenzió (terjedelem) szempontjából a *deduktív argumentum* terminus:
- a. nem üres, egyedi
 - b. kollektív, pontatlan
 - c. elosztott, nem üres
 - d. általános, üres
7. Az alábbiak közül melyikre példa az a következtetés, hogy *Ha egyes betegségek ragályosak, akkor minden betegség ragályos*:
- a. teljes indukció
 - b. részleges indukció
 - c. közvetlen dedukció
 - d. közvetett dedukció
8. Egy teljes indukció esetében azt következtetjük, hogy:
- a. a tárgyak osztályának nagy része rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
 - b. a tárgyak osztályának egy kis része rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
 - c. a tárgyak egész osztálya rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
 - d. körülbelül a tárgyak egész osztálya rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal

9. Az alábbi felsorolások közül melyik helyes a terminusok intenzionális (tartalmi) szempontból növekvő sorrendbe való helyezését illetően:

- a. virág, növény, rózsza, rózsaszínű rózsza
- b. rózsaszínű rózsza, rózsza, virág, növény
- c. rózsza, rózsaszínű rózsza, virág, növény
- d. növény, virág, rózsza, rózsaszínű rózsza

10. Az alábbiak közül melyik típusú a *Minden medve mindenevő emlős* kategórikus kijelentés:

- a. részleges tagadó
- b. részleges állító
- c. egyetemes tagadó
- d. egyetemes állító

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D és E terminusok; B és E között kereszteződési viszony van, C az A és B közötti kereszteződési terület fajfogalma, A és E kizárási viszonyban vannak, D pedig kereszteződési viszonyban van A-val és B-vel, de kizárási viszonyban C-vel és E-vel.

1. Ábrázoljátok az Euler-diagramok módszerével közös diagramban az öt terminus közötti logikai viszonyokat.

2 pont

2. Az A, B, C, D és E terminusok közötti viszonyok alapján állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyik igaz és melyik hamis (jelöljétek **I**-vel az igaz és **H**-val a hamis kijelentéseket):

- a. Némely C nem A.
- b. Egyetlen B sem D.
- c. Némely C nem E.
- d. Minden A – B.
- e. Minden D – E.
- f. Némely A – C.
- g. Egyetlen E sem A.
- h. Minden B – E.

8 pont

II. TÉTEL

30 pont

Adottak a következő kijelentések:

1. Minden cetfőle vízi állat.
2. Némely román nem túlsúlyos.
3. Egyetlen polip sem gerinces állat.
4. Némely filozófus tehetséges író.

A. Alkossátok meg az 1-es kijelentéssel ellentét viszonyban, a 2-es kijelentéssel alárendelt-ellentét viszonyban, a 3-as kijelentéssel alárendeltségi viszonyban és a 4-es kijelentéssel ellentmondási viszonyban lévő kijelentéseket, formális és természetes nyelvezetben egyaránt.

8 pont

B. Alkalmazzatok a megfordítás és átalakítás (konverzió és obverzió) műveleteit az 1-es és a 4-es kijelentésekre, létrehozva ezek helyes megfordítottját és átalakítottját.

8 pont

C. Alkossátok meg a 4-es kijelentésnek ellentmondó kijelentés átalakítottjának megfordítottját (obverziójának konverzióját), illetve a 3-as kijelentéssel alárendelt viszonyban lévő kijelentés átalakítottját (obverzióját).

6 pont

D. Két tanuló, X és Y, így vélekedik:

X: Ha némely képzőművész nem festő, akkor némely festő nem képzőművész.

Y: Ha minden felnőtt felelős személy, akkor egyetlen felnőtt sem felelőtlen személy.

a.írjátok le formális nyelvezetben a két tanuló vélekedését;

4 pont

b.állapítsátok meg, hogy a formalizált következtetések logikailag helyesek vagy nem;

2 pont

c.magyarázzátok meg, hogy X tanuló következtetése logikailag miért helyes vagy nem helyes.

2 pont

III.TÉTEL

30 pont

A. Adottak a következő szillogizmus-módozatok: aeo-1, iai-3.

1.Írjátok le mindkettő esetében a nekük megfelelő következtetési sémát, és alkossatok természetes nyelvezetben egy szillogizmust, amely megfelel valamelyiknek a kettő közül. **8 pont**

2.Ellenőrizték a Venn-diagramok módszerével mindkét szillogizmus-módozat validitását, megállapítva, hogy milyen eredményre jutottatok. **6 pont**

B. Alkossatok, formális és természetes nyelvezetben egyaránt, egy valid szillogizmust, amelynek alapján igazoljátok a következő kijelentést: *Egyes gazdasági javak hozzáférhetetlenek a lakosság egy része számára.* **6 pont**

C. Legyen a következő szillogizmus: *Egyes sportok olyan tevékenységek, amelyek erősítik a versenyszellemet, mivel minden egyéni megmérettetés olyan tevékenység, amely erősíti a versenyszellemet, és egyes sportok egyéni megmérettetések.*

Állapítsátok meg, hogy a fenti szillogizmust illetően az alábbi kijelentések közül melyik igaz és melyik hamis (jelöljétek **I**-vel az igaz és **H**-val a hamis kijelentéseket):

1. A középső terminus elosztott az alsó tételben (premissa minor).
2. Az alsó terminus (terminus minor) az *egyedi versenyek*.
3. Az alsó és a felső terminus is elosztott a konklúzióban.
4. A felső tétel (premissa maior) egyetemes állító kijelentés.

4 pont

D. Legyen a következő meghatározás:

Az iskola az az intézmény, amelyben az iskolások tanulnak.

a. Jelöljétek meg egy helyességi szabályt, amelyet megsért a fenti meghatározás. **2 pont**

b. Fogalmazzatok meg egy másik helyességi szabályát a meghatározásnak (különbözőt attól, amelyet a fenti pontban megjelöltetek), és alkossatok egy olyan meghatározást, amelyik megsérti ezt, meghatározandó fogalomnak az „iskola” fogalmát használva. **4 pont**